

Amonit „*Didymoceras* sp.”

- Czas powstania era mezozoiczna – górna kreda
- Miejsce znalezienia Ciszycza Górna
- Wymiary wysokość: 5 cm, długość: 13 cm, szerokość: 18 cm
- Numer inwentarzowy ZNG PAN SWPG-2
- Muzeum [Muzeum Geologiczne Instytutu Nauk Geologicznych PAN](#)
- Tematy [natura](#), [wydobyte z ziemi](#), [śmierć](#)
- Materiał [skamieniałość](#)
- Prawa do obiektu Muzeum Geologiczne Instytutu Nauk Geologicznych PAN
- Prawa do wizerunków cyfrowych domena publiczna
- Digitalizacja RPD MIK, projekt Wirtualne Muzea Małopolski Plus
- Tagi [skamieniałość](#), [natura](#), [3D plus](#), [WMM Plus](#), [domena publiczna](#)

Amonit *Didymoceras* sp. to przedstawiciel licznej grupy wymarłych głowonogów zamieszkujących morze górnokredowe, które w tym okresie pokrywało powierzchnię odpowiadającą terenom współczesnej Polski. Prezentowany okaz jest szczególnie ciekawy ze względu na nietypowy kształt – spirali zwiniętej w pionie.

Podobne formy amonitów, nazywane heteromorfami, występowały głównie na początku rozwoju

amonitowatych we wczesnym i środkowym dewonie (ok. 416–391,8 mln lat temu) i kredzie (ok. 145–66 mln lat temu).

Opracowanie: Barbara Kietlińska-Michalik (Muzeum Geologiczne Instytutu Nauk Geologicznych PAN),
Redakcja WMM, © wszystkie prawa zastrzeżone

Bibliografia:

Franciszek Bieda, *Paleozoologia*, t. I, Warszawa 1966.

Urszula Radwańska, *Podstawy paleontologii*, Warszawa 2007.

Amonity z obszaru krakowskiego

Pod koniec triasu i na początku jury utwory węglanowe były niszczone i usuwane z obszaru lądowego. Śródkowojurajskie morze wkroczyło w okolice Krakowa w górnym batonie i trwało nieprzerwanie aż do kimerydu. W batonie lokalnie osadzały się glinki używane niegdyś do wyrobu materiałów ogniotrwałych (glinki grójeckie). Znajdywano w nich liczne odciski roślin.

Młodszy i szerzej rozprzestrzenionymi osadami jury środkowej (kelowej) są słabo scementowane piaski. Ponad nimi leżą piaszczyste wapienie krynoidowe zawierające liczne skamieniałości: ramienionogi, małże, belemnity, jeżowce i amonity z rodzajów *Macrocephalites* i *Phylloceras*. W stropie tych wapieni pojawia się warstwa bulasta (fragmenty skał keloweju w żelazomanganowych powłokach), czasami ścięta powierzchnią erozyjną o charakterze twardego dna, tak jak to ma miejsce w Zalasię koło Krzeszowic. Wyżej w profilu występują wapienie zwane oolitem balińskim zawierające liczne ooidy żelaziste. Warstwa oolitowa, lub w wypadku jej braku bulasta, pokryta jest często stromatolitem — skamieniałym przejawem działalności alg bądź bakterii. Utwory oksfordu to różowe, żółte, czerwone i szare wapienie margliste, szare margle gąbkowe, wapienie płytowe, uławicone i skaliste. Liczne odsłonięcia skał jurajskich w rejonie Krakowa opisywane są w literaturze paleontologicznej i sedimentologicznej.

Balin koło Chrzanowa, Czerna koło Krzeszowic i Dolina Raławki to najbardziej znane miejsca występowania bogatego w faunę kelowejską oolitu balińskiego. Odsłonięcie w nadkładzie kamieniołomu porfiru w Zalasię koło Krzeszowic i małe łomy wapieni w Podłężu koło Brodeł pozwoliły na zebranie kolekcji kilkudziesięciu gatunków amonitów. Wśród nich znajdują się okazy dużych, dorosłych osobników z gatunku *Creniceras crenatum* (Brugière) osiągających maksymalnie 20 mm średnicy, jak i średniej wielkości (kilkadziesiąt centymetrów) amonity z rodzajów *Macrocephalites*, *Phylloceras* i *Perisphinctes*. Do kolekcjonerskich rzadkości należą: *Gregoryceras tenuisculptum* Gygi i *Bullatimorphites bullatus* znajduwane jako pojedyncze egzemplarze. Spośród ciekawostek można wymienić dobrze zachowane i znacznych rozmiarów okazy *Euaspidoceras paucituberculatum* Arkell i *Peltoceratoides constantii* (d'Orb.) pozyskane w 1998 roku. Amonity to wymarła grupa głowonogów zewnątrzszkieletowych żyjących od dewonu po kredę.

Podlegały one szybkiej ewolucji, dzięki czemu bywają wykorzystywane w stratygrafii do wyróżniania poziomów amonitowych, z których każdy scharakteryzowany jest jednym lub zespołem charakterystycznych amonitów. Powszechność ich występowania, łatwość znalezienia i uroda muszli, ośródek i odcisków powodują, że jest to jedna z najpopularniejszych skamieniałości wśród kolekcjonerów. Często obserwuje się wtórną mineralizację muszli i komór powietrznych. Kalcyt, baryt, piryt, chalcedon i kwarc zastępują niejednokrotnie aragonitowe skorupy amonitów.

Opracowanie: Remigiusz Molenda (Muzeum Geologiczne WGGiOŚ AGH), © wszystkie prawa zastrzeżone

Zobacz w zbiorach Wirtualnych Muzeów Małopolski:

[Amonit „*Euaspidoceras paucituberculatum* Arkell”](#)

[Amonit zmineralizowany kwarcem i chalcedonem](#)

[Zęby ichtiozaura](#)

Tagi: Muzeum Geologiczne WGGiOS AGH, skamieniałość, Muzeum Geologiczne ING PAN, ©
wszystkie prawa zastrzeżone